

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Répászky Miklós ügyvéd által képviselt I. rendű, II. rendű, III. rendű, IV. rendű, V. rendű, VI. rendű, VII. rendű, VIII. rendű, IX. rendű, X. rendű és XI. rendű felpereseknek a Dr. Tuska Éva ügyvéd által képviselt alperes ellen találmányi díj és járulékai iránt a Fővárosi Bíróság előtt 3.P.21.352/2009. számon megindított és a Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.470/2010/4. számú jogerős ítéletével befejezett perében a felperesek által 23. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezését részben - a perköltség és a le nem rótt eljárási illetékek viselésére is kiterjedően - hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, és az alperes által a felpereseknek

fizetendő marasztalási összeget az I.-II. r. felperesek javára személyenként 2.025.330 (Kettőmillió-huszonötezer-háromszázharminc) forintra, a III.-IV. r. felperesek javára személyenként 1.999.836 (Egymillió-kilencszáz-kilencvenkilencezer-nyolcszázharminchat) forintra, az V.r. felperes javára 2.104.199 (Kettőmillió-száznégyezer-százkilencvenkilencezer) forintra, a VI.-VII. r. felperesek javára személyenként 860.808 (Nyolcszázhatvanezer-nyolcszáznyolc) forintra, a VIII.-IX.-X. r. felperesek javára személyenként 666.611 (Hatszázhatvanhatezer-hatszáztizenegy) forintra valamint a XI. r. felperes javára 1.999.836 (Egymillió-kilencszázkilencvenkilencezer-nyolcszázharminchat) forintra, és ezen összegek után 1996. szeptember 15. napjától 2001. december 31. napjáig évi 20 %, 2002. január 1. napjától 2004. december 31-ig évi 11 %, 2005. január 1. napjától a kifizetésig járó, a késedelemmel érintett naptári félét megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatára felemeli.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 1.280.000 (Egymillió-kettőszáznyolcvanezer) forint együttes első- és másodfokú részperköltséget.

A felek felülvizsgálati eljárási költségeiket maguk viselik.

A le nem rótt 2.040.000 (Kettőmillió-negyvenezer) forint kereseti, fellebbezési és felülvizsgálati eljárási illetékből 1.200.000 (Egymillió-kettőszázezer) forintot az alperes, míg 840.000 (Nyolcszáznegyvenezer) forintot a felperesek kötelesek az államnak külön felhívásra megfizetni.

Ezt meghaladóan a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Ez ellen az ítélet ellen jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A jogerős ítélet által megállapított releváns tényállás szerint a per tárgyát képező ..-be több szabadalom tartozik, amelyek közül a hűtőelemekre vonatkozó szabadalmaknak a hűtőgépgyár, a rendszerre vonatkozóaknak pedig az alperesi jogelőd, az .. volt a jogosultja. A felperesek - mások mellett - a rendszer szabadalmainak feltalálói, illetve a feltalálók jogutódai. A hűtőgépgyár, valamint az alperesi jogelőd által, az érintett szabadalmak külföldi értékesítését végző .. 1971. április 15-én és 1972. március 24-én kötött szerződést, amit 1983-ban módosítottak. A szabadalomhasznosítási szerződés 2.d pontja szerint az ..-t illető „licencdíj” részesedés az időbeli befolyás arányában kerül kifizetésre, amelyből a .. a szerződés 2.c pontja szerinti költségeket jogosult levonni.

Azt is meghatározták a felek, hogy a devizabevétel forintösszegének kiszámítása azon az árfolyamon történik, amelynek alapján a Magyar Nemzeti Bank a .. számláját elismeri. A szerződés értelmében az elszámolás a tárgynegyedévet követő 30 napon belül esedékes.

1983. október 10-én az alperes találmányi díjszerződést kötött a feltalálókkal, amelyben rögzítették a részükre fizetendő találmányi díj %-os mértékét. E szerződés szerint az .. és a .. között létrejött szerződés a találmányi díjszerződés tartozéka.

1991. március 19-én a hűtőgépgyár privatizációja miatt az .. átvette a szabadalmait, az őt terhelő találmányi díjfizetési kötelezettségei átvállalásával.

Az .. megbízásából a .. 1985-ban, majd 1987-ben szerződést kötött a ..-i ..., illetve .. erőműblokk hűtőrendszerére a .. Állami Villamos Társasággal. A .. fél a .. szerződésnél 20 %

készpénzfizetéssel és 80 % hitellel, a .. esetében 57,5 % készpénzfizetéssel és 42,5 % hitelrésszel törlesztett. A feltalálók a készpénzfizetések után a találmányi díjat a díjszerződéseknek megfelelően, maradéktalanul megkapták.

A .. a .. partner hitelére a Magyar Nemzeti Banktól refinanszírozási hitelt vett fel, amelynek visszafizetése a török fél részteljesítéseivel párhuzamosan és arányosan történt. Mivel a hitelszerződés szerint a devizabevételek csak 10 év alatt, részletekben érkeztek volna be, ennek megfelelően a találmányi díjra jogosultak is csak így juthattak volna a díjhoz, emiatt a .. felajánlotta, hogy a refinanszírozási forinthitelből a jogosultak részére díjat fizet. A felperesek, illetve jogelődök a ..erőművel kapcsolatos díj tekintetében úgy nyilatkoztak, hogy a részükre kifizetett díjazás 80 %-a előleg.

A .. szerződés után 1988. október 31-én, a .. szerződés után 1991. október 31-én történt az utolsó díjfizetés az .. részéről. A .. partnertől a .. szerződés alapján 1998. január 13-án, a .. szerződés alapján 1999. november 22-én folyt be az utolsó részösszeg.

A perben igényt érvényesítő feltalálók illetve jogutódaik részaránya a találmányi díjból a következő: az I.-II. rendű felperesek személyenként 3,03867 %, a III.-IV. rendű felperes egyenként 3,00042 %, az V. rendű felperes 3,157 %, a VI.-VII. rendű felperesek személyenként 1,2915 %, a VIII.-IX.-X. rendű felperesek személyenként 1,00014 %, a XI. rendű felperes 3,00042 %.

A felperesek kereseti kérelmükben 21.439.359 forint találmányi díj és 12.316.016 forint után 1991. július 31-től, 9.123.343 forint után 1993. április 30-tól évente meghatározott mértékű késedelmi kamata megfizetésére kérték kötelezni az alperest.

Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban meghozott ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. és II.r. felpereseknek fejenként 1.451.148 forintot, a III.r. felperesnek 1.432.868 forintot, a IV.r. felperesnek 1.432.868 forintot, az V.r. felperesnek 1.507.644 forintot, a VI. és VII.r. felpereseknek fejenként 616.762 forintot, a VIII-IX. és X.r. felpereseknek fejenként 466.622 forintot, míg a XI. r. felperesnek 1.432.867 forintot és ezen összegeknek 2000. február 1-től a kifizetésig esedékes törvényes késedelmi kamatát. Az ezt meghaladó keresetet elutasította. Kötelezte az alperest, hogy az illetékeljegyzési jog folytán le nem rótt 750.000 forintot külön felhívásra fizessen meg az államnak és fizessen meg a felpereseknek 1.000.000 forint perköltséget, míg az egyéb költséget a felek maguk viselik.

Az elsőfokú bíróság a felperesek díjigényét a találmányokkal kapcsolatos egyes intézkedésekről szóló 11/1983. (V.12.) MT rendelet (R.) és a találmányi díjszerződés alapján bírálta el, figyelemmel az Ipari Minisztérium 1984. február 23-i átiratára, valamint az alperes által 18 éven át, az érintettek részére elkészített elszámolásra és teljesített kifizetésre, továbbá arra, hogy a minisztérium utólagos jóváhagyása az 1983. október 10-i szerződés tartalmára vonatkozott. Megállapította, hogy a refinanszírozási hitelből a felperesek részére előleg nyert kifizetést, ehhez képest még további díjigényük lehet. Az előleg felvétele nem jelentette lemondásukat a ténylegesen járó díjról. Megalapozottnak ítélte a felperesek árfolyamnyereség iránti igényét, míg a török partner által fizetett kamat utáni díjkövetelést elutasította. Ennek megfelelően a perben beszerzett alapszakvélemény 3. és 4. kimutatása alapján marasztalta az alperest.

Megállapította, hogy a felek közötti találmányi díjfizetési szerződés a teljesítés módját és idejét illetően a Ptk. 216. § (1) bekezdése szerint ráutaló magatartással módosult. Ebből következően a török partner legutolsó teljesítéséhez képest, annak az alpereshez történt beérkezésétől számított 30 napos határidőtől számítottan tartotta alaposnak a felperesek késedelmi kamatigényét.

Az első fokú ítélet ellen mind a felperesek, mind az alperes fellebbezést terjesztettek elő.

A felperesek fellebbezésükben az első fokú ítélet részbeni megváltoztatását kérték akként, hogy a felperesek részére az alperes további, a licenciadíj alapjához számított kamatok figyelembevételével meghatározott összeg megfizetését is kérték. A késedelmi kamat kezdő időpontját pedig a ..esetén 1992. július 31., míg a .. esetén 1993. április 30. napjától kérték megállapítani. Az alperes fellebbezésében az első fokú ítélet megváltoztatását és a felperesek keresetének teljes elutasítását kérte.

A másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és a felperesek javára megfizetni rendelt perköltség összegét 400.000 forintra leszállította azzal, hogy arra a felperesek egyetemlegesen jogosultak, továbbá a felperesek illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt 750.000 forint kereseti illetékről akként rendelkezett, hogy abból a felperesek egyetemlegesen 352.500 forintot, az alperes pedig 397.500 forintot köteles megfizetni az államnak, külön felhívásra. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 100.000 forint másodfokú perköltséget. Úgy rendelkezett, hogy a felperesek egyetemlegesen kötelesek az illetékfeljegyzési joguk folytán le nem rótt 645.300 forint illeték államnak történő megfizetésére külön felhívásra.

A jogerős ítélet szerint alaptalan az alperes hivatkozása, amely szerint azáltal, hogy a refinanszírozási hitelből a felperesek kifizetéseket kaptak, a felek között a jogviszony teljesezésbe ment, és nem lehet szó elszámolásról, illetve további találmányi díj fizetésére nem tarthatnak igényt a felperesek.

A .. szerződéssel kapcsolatban a jogerős ítélet kiemelte: a feltalálók ilyen tartalmú nyilatkozatot nem tettek, azonban a peradatokból megállapítható volt, hogy a .. féllel kötött szerződések, illetve a refinanszírozási hitelek konstrukciója teljesen azonos volt, így erre vonatkozó kifejezett nyilatkozat nélkül is mindkét szerződés után járó licencdíj tekintetében azonosan kell eljárni.

A másodfokú bíróság fenntartva a hatályon kívül helyező végzésben elfoglalt jogi álláspontját, megállapította, hogy a Ptk. 216. § (1) bekezdése szerint a felek között ráutaló magatartással módosult a szerződés a találmányi díj teljesítési módját és idejét illetően. A felperesek a refinanszírozási hitelből előleget vettek kézhez, és számíthattak egy végső elszámolásra, illetve további díjra. Az előleg folytán nem tekinthették továbbra is az eredeti szerződést irányadónak az esedékességi időpontokra nézve. Ezért tehát a felperesek a .. fél utolsó törlesztésének időpontjában, 1999. november 22-én kerültek abba a helyzetbe, hogy a díjkülönbözet iránti igényüket érvényesíteni tudják és figyelemmel az 1972. március 24-én megkötött szerződés 2. pontjában rögzített 30 napos határidőre, az alperes díjfizetési kötelezettsége 2000. február 1-től esedékes. Ez határozza meg a késedelembe esését is. A másodfokú bíróság is arra az álláspontra helyezkedett, hogy az Ipari Minisztérium 1984. február 23-i átirata a IV., valamint a VIII-X.r. felperesi jogelőd vonatkozásában megadott hozzájárulásnak tekintendő. A hozzájárulás meglétét kellő módon igazolja az is, hogy a .. hosszú időn keresztül teljesített kifizetéseket .. és .. részére. Ebből következően helytállóan jutott arra az elsőfokú bíróság, hogy a licencdíjat valamennyi felperes esetében a szerződés alapján kell rendezni.

Tévesnek tartotta az alperes érvelését, miszerint amennyiben a feleknek a .. fél utolsó részletfizetését követően egymással mégis el kell számolniuk, akkor a felperesek sem árfolyamnyereségre, sem kamatra nem tarthatnak igényt. A szerződés szerint a feltalálókat a szabadalmuk külföldi értékesítéséből befolyó deviza, jelen esetben amerikai dollár összegéből meghatározott % szerinti díj illeti meg, amit azon az árfolyamon kell számítani, amin az MNB a pénzt a ..-nak átutalta. Mivel a .. szerződés esetében 80 %, a .. esetében pedig 42,5 % volt a hitellel különböző időpontokban teljesített részletekkel történt fizetés, ezért a felperesek ezen időpontok szerinti értékén számított, forint alapú találmányi díjra tarthatnak igényt, amelynek összegét az elsőfokú bíróság valamennyi felperes vonatkozásában megalapozottan állapította meg. A .. fél által fizetett kamat a felperesek díjrészesedésénél nem vehető figyelembe, mert azt nem magával a jogügylettel, hanem a

refinanszírozási hitellel összefüggésben kötötték ki, aminek a felperesek nem voltak részesei.

Alaposnak ítélte az alperes fellebbezését a megállapított perköltség mértéke tekintetében, figyelemmel a Pp. 81. § (1) bekezdésére, ugyanis a felperesek keresetükben összesen 21.439.359 forint megfizetésére kérték kötelezni az alperest, azonban az elsőfokú bíróság csak 11.341.933 forintot ítelt meg. Így a pernyertesség-pervesztesség aránya 53-47 %, a felperesek javára. A szakértői költségből ennek megfelelően az alperes 265.000 forintot köteles megfizetni, míg a további 135.000 forint a felpereseket képviselő ügyvéd munkadíja.

A jogerős ítélet ellen a felperesek nyújtottak be felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését kérték az első fokú ítéletre is kiterjedően és kérelmüknek megfelelő határozat hozatalát indítványozták. Az I-II. r. felperesek javára személyenként további 1.366.491 forint, a III.r. felperes javára 1.359.204 forint, a IV.r. felperes javára 1.349.304 forint, V.r. felperes javára 1.419.718 forint, VI-VII.r. felperesek javára személyenként 580.795 forint, a VIII-X.r. felperesek javára személyenként 460.767 forint, a XI.r. felperes javára 1.349.305 forint, tehát összesen további 10.754.405 forint megfizetésére kérték kötelezni az alperest oly módon, hogy a ..találmány esetében 1992. július 31., a .. esetében 1993. április 30. napjától kötelezze késedelmi kamat megfizetésére. Kérték, hogy a késedelmi kamatok kezdő időpontjának meghatározásánál állapítsa meg a felperesek fellebbezéséhez csatolt kamat kimutatás alapján, a késedelmi kamat mértékeként a Ptk. 301.§ (1) bekezdése és (2) bekezdése alapján, az ítélet rendelkező részében: a felülvizsgálati eljárás értéke a tőkekövetelés értéke, 10.754.405 forint.

Álláspontjuk szerint a jogerős ítélet a Ptk. 200. § (1) bekezdés első mondata, a 231. § (2) bekezdése, a 301. § (1) és (2) bekezdése, valamint a Pp. 213. § (1) bekezdése sérelmével járt. Az összepszerűség tekintetében a felek kölcsönösen a .. kimutatásából indultak ki. Az abban foglaltakat nem vitatták. Ennek alapján készültek a szakértői vélemények, amelyekre tekintettel a felperesek a kereset összepszerűségét meghatározták.

Sérelmezték, hogy alaptalanul tértek el az ügyben eljáró bíróságok a felek által megkötött és módosított szerződéstől, a szabadalmi díjak alapjának megállapítása tekintetében.

Utaltak a Ptk. 200. § (1) bekezdés első mondatára, amelynek értelmében a szerződés tartalmát a felek szabadon állapíthatják meg.

A felek szerződése szerint a levonható összegek között nem szerepelt a kamatfizetésből keletkező bevétel. A szakértő az árfolyamnyereség figyelembevételével is kiszámította a fizetendő

szabadalmi díjakat, erre alapították felülvizsgálati kérelmükben igényelt többlet találmányi díjigényüket.

A .. is a .. fél által fizetett, a külföldi pénznem és a magyar forint közötti árfolyamváltozásokat figyelembe vevő részleteket tekintette a magyar felet illető befolyt összegnek. Ennek megfelelően számították ki a .. fél tartozását, és itt folyt be a Ptk. 231. § (2) bekezdése alapján számításaiknak megfelelően a szabadalmi díjak alapjául szolgáló bevétel. Az ügyben eljáró bíróságok a Ptk. 200. § (1) bekezdésében foglalt szerződéses szabadságot sértették meg azzal, hogy a szerződés tartalmának tekintettek egy olyan számítást, ami a szerződésben egyáltalán nem szerepelt és figyelmen kívül hagyták a teljesítés során a Ptk. 231. § (2) bekezdésében foglaltakat is. Arra is kitértek, hogy minden halasztott fizetés, még ha belföldi pénznemben történik is, magasabb összegű a ténylegesen megállapított árnál azért, mert a halasztott fizetés esetén a fizető fél idegen, de nem saját pénzeszközt használ a halasztott fizetés időtartama alatt, és ennek a használatnak az ellenértéke realizálódik a magasabb fizetendő tőkeösszeg megállapításánál.

A késedelmi kamat kezdő időpontját és mértékének meghatározását is vitatták. A felperesek nyilatkozata szerint arra gondoltak, hogy az előleg kifizetése után törlesztett részletek a felpereseket megilletik abban az időpontban, amikor e részletek befolytak, a szerződés szerint a befolyás időpontját követő 30. napon. Az alperes ezeket az összegeket nem utalta át a felpereseknek, így a felperesek szerint az alperes az átutalással késedelembe esett. A felek nem állapodtak meg abban, hogy egy végleges elszámolásra kerül sor közöttük a ..és .. szabadalmi díjai tárgyában, erre vonatkozóan ráutaló magatartással nem módosították a szerződést.

Ezért a késedelmi kamatok megfizetésének kezdő időpontját a bíróságok minden alap nélkül határozták meg a rendelkezésre álló adatoktól eltérően. Előadták, hogy az eljárás során kérték, hogy a bíróságok a lejárt követelések ki nem fizetésének hosszas késedelmére tekintettel és a közben beállt jogszabályváltozásokra figyelemmel a Ptk. 301. § (1) és (2) bekezdése alapján határozzák meg az alperes késedelmi kamatfizetési kötelezettségét. Erre a kérelemre azonban az első- és másodfokú ítélet nem adott választ, amivel megsértette a Pp. 213. § (1) bekezdését.

Kifejtették azt is, hogy a .. a .. féllel közvetlenül saját számlás ügyletet kötött, és a befolyt szabadalmi díjak alapjául szolgáló összeget megkülönböztetés nélkül, tehát a tőkét és a .. fél által fizetett kamatot a szabadalmi díjak kiszámítása alapjául vette. Ezt a .. ügyintézőjének tanúvallomása egyértelművé tette, és ezt támasztják alá a szakértő által felülvizsgált átutalások is. Tévesnek tartották azt a megállapítást, hogy a .. fél által fizetett kamat nem az árhoz, hanem a pénzügyi művelethez tartozik. Olyan peradat nem merült fel, hogy a .. és a .. fél a vételár meghatározásakor a tőkét és a kamatot megkülönböztette volna

egymástól akként, hogy az egyik rész a vételár része, a másik pedig nem.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

Egyetértett a jogerős ítélettel abban, hogy a .. megrendelő által fizetett kamat a refinanszírozási hitellel összefüggésben keletkezett, nem tartozik az árhoz, tehát nem képezi a találmányi díj alapját.

Álláspontja szerint a jogerős ítélet okszerűen jutott arra a megállapításra, hogy a felperesek a .. fél utolsó törlesztésének időpontjában, 1999. november 22-én kerültek abba a helyzetbe, hogy a díjkülönbözet iránti igényüket érvényesíteni tudják és figyelemmel az 1972. március 24-i szerződés 2-es pontjában foglalt 30 napos határidőre, az alperes díjfizetési kötelezettsége 2000. február 1. napjától esedékes, és ez határozza meg az alperes késedelembe esését is. Az alperes nem eshetett fizetési késedelembe addig, amíg a .. fél az utolsó részletet nem fizette meg. Ezért a felperesek kamatszámítás kezdő időpontjának és mértékének meghatározására vonatkozó kérelme is téves.

Az alperes érvelése szerint a felperesek nem vitathatják a szerződés ráutaló magatartással történt módosítását, ugyanis ennek hiányában nem került volna sor az előleg kifizetésére, így várniuk kellett volna kb. 10 évet arra, hogy megkapják a nekik járó szabadalmi díjat. A felperesek a fizetés helyén és idején érvényben levő árfolyam alapulvételével kapták meg a találmányi díjat, így a jogerős ítélet nem sértette meg a Ptk. 231. § (2) bekezdésében foglaltakat sem.

A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint részben alapos.

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet Pp. 275. § (2) bekezdése alapján csak a felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem keretei között vizsgálhatta felül. Így az „árfolyamnyereségből” származó díjkülönbözet nem képezte a felülvizsgálati eljárás tárgyát, a Legfelsőbb Bíróság kizárólag a .. fél által fizetett kamat alapján érvényesített díjigénnyel valamint a késedelmi kamat kezdő időpontjával és mértékével kapcsolatos jogerős ítéleti rendelkezést bírálta felül.

Helytállóan állapította meg a jogerős ítélet, hogy a felek találmányi díj elszámolásával kapcsolatos jogvitájának elbírálása során a R. szabályait kell alkalmazni. Ennek 1. és 2. §-a szerint a szolgálati találmány értékesítése esetén a feltalálót a hasznos eredménnyel arányos találmányi díj illeti meg, amelynek mértékét, folyósításának idejét és módját a találmányi díjszerződés, ennek hiányában a bíróság határozza meg.

A R. a találmányi díjszerződés alakjára vonatkozóan kötelező előírást nem tartalmaz, ezért elvileg nem kizárt, hogy a szerződő

felek az írásban megkötött találmányi díjszerződést szóban vagy adott esetben ráutaló magatartással módosítsák.

Azonban a perbeli esetben a jogerős ítélet tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a peres felek a közöttük létrejött találmányi díjszerződést ráutaló magatartásukkal módosították.

A találmányi díjszerződés az alperes és a .. által kötött szabadalomhasznosítási szerződéssel értelmezve egyértelműen úgy rendelkezik, hogy a találmány hasznosítása esetén a feltalálót megillető díj az összeg befolyását követő tárgynegyedév utáni 30 napon belül válik esedékessé.

A felek - feltalálók által elfogadott - azon megállapodása, amelynek eredményeként az alperes illetve a .. a .. félnek történő hasznosítás után díjelőleg megfizetését vállalta, a díjszerződés módosításaként semmilyen értelmezéssel nem fogadható el. Végképp nem következik az előleg fizetésre vonatkozó megállapodásból, hogy a feltalálók kizárólag arra váltak jogosulttá, hogy a .. fél utolsó kifizetését követően egy végelszámolást követeljenek. Tehát tévesen állapította meg a jogerős ítélet, hogy a felperesek végső követelése 2000. február 1-jén vált esedékessé.

Az előleg a kötelezett részéről az esedékességet megelőző, előrehozott teljesítésnek minősül. Jogi természetéből adódóan a kötelezettet kizárólag arra jogosítja fel, hogy a teljesítés esedékessé válásakor a már kifizetett előleget teljesítettként elszámolja. Azonban az előlegfizetés kifejezett rendelkezés hiányában a szerződésmódosítás megállapítására nem ad alapot.

Az a megállapítás, hogy a felperesek az őket a szerződés alapján az esedékességkor megillető díj elszámolási és kifizetési jogukról lemondtak volna, a Ptk. 207. § (2) bekezdésébe ütköző módon kiterjesztően értelmezné a felek megállapodását, ami kizárt.

A Ptk. 216. §-a értelmében a szerződési akaratot ráutaló magatartással is kifejezésre lehet juttatni. Ugyanakkor a ráutaló magatartásnak kétséget kizáróan ki kell fejeznie a felek szerződésmódosításra irányuló akaratát, ami szintén nem értelmezhető kiterjesztő módon.

A refinanszírozási hitel felvétele és annak előlegként való kifizetésének feltétele volt az, vállalják-e a feltalálók az esedékességkori esetleges árfolyamvesztéseket. Azonban olyan szerződésmódosításnak tekinthető egybehangzó nyilatkozat megtétele vagy ráutaló magatartás nem állapítható meg, amely a fennmaradó díjfizetés esedékességét módosította volna. Ebből következően a felek elszámolására a szerződést kellett alapul venni. Ezért helytálló a felperesek azon álláspontja, miszerint a .. fél időközi fizetéseit követő esedékességkor beállt a .. illetve az alperes elszámolási és fizetési kötelezettsége.

A jogerős ítélet téves álláspontja szerint a .. szerződő partner által fizetett kamat nem a találmány hasznosításából eredő bevétel, hanem a pénzügyi tranzakciók eredménye, amely a felperesek

díjigénye szempontjából közömbös. Ezzel szemben ugyanakkor tényként megállapítható, hogy a .. fél akár a licencia díjat, akár - az engedélyezett részletfizetésre tekintettel - a kamatot, a szabadalom hasznosításának eredményeként fizette meg. Nem állítható tehát, hogy a kamatnak a szabadalom hasznosításhoz semmi köze nem volt. Tekintettel arra, hogy a szabadalom hasznosításhoz kapcsolódóan alkalmazott hitelkonstrukció következtében a .. fél részéről halasztott fizetés történt, ez az alperesnél is többletbevételt eredményezett, ami megilleti a találmányi díjak jogosultjait is, részesedési arányuknak megfelelő mértékben. A .. osztályvezetője, .. tanúvallomása is ezt az elszámolási módot támasztotta alá. A tanú elmondta: egy halasztott ügyletről volt szó, ilyen esetben pedig a jogosultaknak licencia díjat kell fizetni mind a tőke, mind a kamat után. Ugyanis a licencia díj alapja maga a devizabevétel.

Kétségtelen ugyanakkor, hogy az alperes kamatot fizetett a .. által az MNB-től felvett refinanszírozási hitel után. E kamat a felperesek terhére a nettó bevételt csökkentő tételként figyelembe veendő. Ezt önmagában az is indokolja, hogy a felperesek az előleg fizetésének eredményeként jutottak hozzá hamarabb díjkövetelésük egy részéhez.

Ebből az még nem következik, hogy az előleg után a felperesek terhére a terhek kiegyenlítéseként kamatot kellene számítani, amire az alperes védekezése során utalt, mert az előrehozott teljesítés elszámolása során az előleget felvevő jogosultat ilyen kötelezettség sem jogszabály, sem szerződés alapján nem terheli. Azonban a refinanszírozási hitellel kapcsolatos költség a felpereseket is terheli. Ezért azt kell vizsgálni, hogy a kifizetett előleg mikor érte el a török vevő által a szabadalom hasznosítás folytán átutalt tőke és kamat, mint licencia díj összegét, amelyből le kell vonni a refinanszírozási hitelkamatok összegét.

Mindaddig, amíg az időközi esedékes találmányi díjat az előleg fedezte, a beszámítás eredményeként az alperes fizetési kötelezettsége nem állt be. Amikor azonban a török fél időközi teljesítése után számítandó találmányi díj a .. által kifizetett díjelőleg összegét elérte, a beszámítási lehetőség megszűnt, és attól kezdődően a ..-ot illetve az alperest már nemcsak elszámolási, hanem díjfizetési kötelezettség is terhelte. Tehát az előleg összegének kimerülését követően a török fél részteljesítésekor az arányos találmányi díjrész az adott időpontban a szerződésnek megfelelően számolt deviza ellenértéken esedékessé vált.

A megismételt eljárásban beszerzett szakértői vélemény kiegészítése tartalmazza annak kimutatását, hogy az árfolyamnövekedéssel és a török fél által fizetett kamat figyelembe vételével számított díj

alapján a .. és .. szerződésből befolyt összegekből milyen összeg illeti meg az egyes feltalálókat, illetve jogutódaikat (3.b és 4.b alatti táblázatok). A felperesek kereseti kérelmüket ezen számítás alapján terjesztették elő.

Ugyanakkor - a fentieknek megfelelően - nem hagyható figyelmen kívül, hogy a refinanszírozási hitel kamatát az alperes fizette meg. A szakértő által kimunkált 3. c és 4.c alatti táblázat rögzíti, hogy a díjrészesedés alapjából ennek levonásával milyen összegek járnak a felpereseknek.

Eszerint a felpereseket összesen a .. szerződésből további 9.051.353 forint (15. sorszám alatti javított 3.c sz. kimutatás), a .. szerződésből pedig még 6.824.474 forint illeti meg. Ez összesen 15.875.827 forint.

A jogerős ítélet az alperest összességében 11.341.933 forint megfizetésére kötelezte. Így a felpereseket megillető további összeg: 4.533.894 forint.

Az ennek megfelelően számított találmányi díjból részarányuk alapján a .. és .. szerződésből az I.-II. r. felperest 2.309.421 és 1.741.240 forint, összesen 4.050.661, azaz személyenként 2.025.330 forint illeti meg. A III.-IV. r. felperes javára 1.140.175 és 859.661 forint, összesen személyenként 1.999.836 díjösszeg jár. Az V. r. felperes részére 1.199.676 és 904.523 forint, összesen 2.104.199 forint számítható. A VI.-VII. r. felperest személyenként 490.776 és 370.032 forint, összesen 860.808 forint díj illeti meg. A VIII.-IX.-X. r. felpereseknek személyenként 380.058 és 286.553 forint, összesen 666.611 forint állapítható meg. Végül a XI. r. felperesnek 1.140.175 és 859.661 forint, azaz összesen 1.999.836 forint díj jár.

A megismételt eljárásban meghozott jogerős ítélet az alperes elévülési kifogásával már kimerítően nem foglalkozott, értelemszerűen megállapítva, hogy a felperesek követelése nem évült el, már csak arra is tekintettel, hogy az ítélet szerint a követelés 2000. február 1-jén vált esedékessé és a felperesek már ezt megelőzően 1999. augusztusában benyújtották keresetüket.

Az eltérő jogi álláspont miatt, arra is tekintettel, hogy az alperes a felülvizsgálati eljárásban ismételten hivatkozott elévülési kifogására, vizsgálni kellett a követelések elévülését. Ezt az alperes arra alapította, hogy a .. szerződés esetében 1988. október 31-én, a .. szerződéssel kapcsolatban 1991. október 31-én történt az utolsó kifizetés, amihez képest a felperesek igényüket az elévülési időn túl érvényesítették. Az alperes által hivatkozott időpontokban az alperes az előleg utolsó részleteit fizette ki. A Legfelsőbb Bíróság által elfoglalt jogi álláspontból azonban egyértelműen következik, hogy a díjfizetéssel az alperes elszámolási és az egyes befolyt részletek után találmányi díjfizetési kötelezettsége nem szűnt meg, azaz az előleg

kimerülését követően esedékessé váló részletek meg nem fizetésével az alperes késedelembe esett.

A szakvélemény 3.c és 4.c pontjából kitűnően megállapítható, hogy az előleg a .. esetén 1993. január 31., a .. esetén pedig 1995. április 30. napjáig fedezte a felpereseket megillető díjakat.

A .. partnertől a .. szerződés alapján 1998. január 13-án, a .. szerződés alapján 1999. november 22-én folyt be az utolsó törlesztő részlet.

A .. 1998. január 30-án kelt az alperesnek írt levelében (1/F/16.)hivatkozott arra, hogy 1997. november 14-i levelükben már jelezték: a feltalálók a szerződés árfolyam különbözetének elszámolását kérték. A .. kérte, hogy a feltalálók jogos igényeit fizessék ki. A felperesek 1998. október 26-án szólították fel írásban az alperest, majd 1999. augusztus 26-án nyújtották be keresetüket. Mindezekből következően az alperes - a ..-on keresztül - már 1997-ben értesült a felperesek követeléséről. A rendelkezésre álló adatokból tehát egyértelműen megállapítható, hogy a felperesek 1997-ben már a követelésük írásbeli bejelentésével a Ptk. 327. § (1) bekezdése alapján megszakították az elévülést. 1997-től kezdődően öt évre visszamenőleg, tehát elvileg 1992-ig a felperesek követelése nem évülhetett el. Miután a felperesek részletekben esedékes díjkövetelése csak ezt követően keletkezett, a Ptk. 324. § (1) bekezdése alapján a követelések elévülését még részben sem lehetett megállapítani.

A Ptk. 301. § (1) bekezdése szerint pénztartozás esetében a kötelezett a késedelembe esés időpontjától kezdve akkor is köteles kamatot fizetni, ha a tartozás egyébként kamatmentes. A kamatfizetés tehát a pénzkövetelés késedelmes kifizetésének objektív következménye.

Az alperes azáltal, hogy az egyes részletek esedékessé váláskor nem teljesített, a Ptk. 301.§-a alapján késedelembe esett, és köteles késedelmi kamatot fizetni.

Mivel a fentiek szerint az előleg a .. szerződés esetén 1993. január 31-ig fedezte a felperesek díjigényét, a török fél utolsó teljesítése pedig 1998. január 15-én történt, a .. szerződés alapján az előleg 1995. április 30-án telt le, míg az utolsó kifizetésre 1999. november 22-én került sor, a késedelmi kamat középátlagos kezdő időpontját a két szerződésből eredő követelés figyelembe vételével a Legfelsőbb Bíróság 1996. szeptember 15. napjában határozta meg.

Abban az esetben, ha a felperesek kamatigényük mértékét a keresetükben kifejezetten megjelölik, úgy abban a kérdésben a bíróságnak állást kell foglalnia, azaz az ítélet rendelkező részében pontosan meg kell határozni, hogy a kötelezett mettől meddig, pontosan milyen mértékű késedelmi kamat megfizetésére köteles.

Azonban az ítélet rendelkező részében szükségtelen annak feltüntetése, hogy a tőkekövetelés értéke mennyi, mivel a meghatározott tőkeösszegek után kell a késedelmi kamatot megfizetni.

A késedelmi kamat mértékének meghatározásánál abból kellett kiindulni, hogy a peres felek közötti jogviszony 2000. szeptember 1. előtt keletkezett. Ennek alapulvételével az alperes - Legfelsőbb Bíróság 2/2002.(VI.3.) PK véleményének megfelelően - 2001. december 31-ig évi 20 % (2000. évi LXXXVIII. törvény 2.-3. §, 2001. évi LXXXVII. törvény 1.-2. §), 2002. január 1. napjától 2004. december 31-ig évi 11 % (2000. évi CXXXIII. törvény 121. §, 2002. évi LXII. törvény 118. §, 2003. évi CXVI. törvény 129. §), 2005. január 1. napjától pedig a késedelemmel érintett naptári félévét megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatot (2002. XXXVI. törvény 5. §, 2004. évi CXXXV. törvény 134. §) köteles a felpereseknek megítélt tőkeösszeg után megfizetni.

A fentiek alapján a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (4) bekezdése szerint részben hatályon kívül helyezte, az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta, és az alperes által a felperesek javára fizetendő marasztalási összeget a perben beszerzett szakértői vélemény alapján a felpereseket megillető részarányoknak megfelelően felemelte, a késedelmi kamat kezdő időpontját középátlagos mértékben, a kamat mértékét pedig a jogszabálynak megfelelően határozta meg.

A felperesek teljes követelése 21.439.000 forint volt, amelyből 15.875.827 forintot megnyertek, míg 5.563.173 forint erejéig pervesztések lettek. Ebből következik, hogy a felperesek pernyertességének aránya 74 %-os, míg az alperesé 26 %-os. A Pp. 81. § (1) bekezdése alapján ilyen arányban kellett az elsőfokú perköltség viseléséről rendelkezni. A pernyertességük után a felpereseket megillető 5 %-os mértékű elsőfokú ügyvédi munkadíj mintegy 790.000 forint, míg az alperest 278.000 forint illetné. A különbözet 512.000 forint, kerekítve 500.000 forint. 680.000 forint szakértői díjat előlegeztek a felperesek, amelynek 74 %-a 500.000 forint. A másodfokú eljárásban a felperesek teljes pernyertesek lettek az alperes fellebbezését illetően, míg a fellebbezésük tekintetében pernyertességük és pervesztességük aránya azonos. Az alperes pervesztessége után 280.000 forint másodfokú ügyvédi munkadíj illeti a felpereseket. A három tétel együtt 1.280.000 forint, amit az alperes köteles a felpereseknek megtéríteni.

A felülvizsgálati eljárásban a pernyertesség-pervesztesség aránya megközelítőleg azonos, ezért a Pp. 81. § (1) bekezdés második mondata alapján a Legfelsőbb Bíróság úgy rendelkezett, hogy felülvizsgálati eljárási költségeiket maguk viseljék.

Ugyanilyen aránynak megfelelően kellett rendelkezni a tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán, a felperesek által le nem rótt 750.000 forint kereseti, 645.000 forint fellebbezési és 645.000 forint felülvizsgálati, összesen 2.040.000 forint eljárási illeték viseléséről. A 750.000 forint kereseti illetékből 74 %, azaz 555.000 forint terheli az alperest, míg a másodfokú és felülvizsgálati eljárási illeték fele-fele, összesen 645.000 forint. Ennek megfelelően a 6/1986. (VI.26.) IM r. 13. § (2) bekezdése alapján kötelezte a Legfelsőbb Bíróság az alperest 555.000 és 645.000, összesen 1.200.000 forint le nem rótt eljárási illeték megtérítésére, míg a fennmaradó illetéket, 840.000 forintot a felperesek viselik.

Budapest, 2011. február 16.

Dr. Mészáros Mátyás sk. a tanács elnöke, Böszörményiné Dr. Kovács Katalin sk. előadó bíró, Dr. Csőke Andrea sk. bíró

A kiadmány hiteléül:

Vné

tisztviselő